

בנת"ב הגורל

מאת ישראל צ'סטוהובסקי

הבקר המוקדמות יוצאת היא לשטוף את חדר המדרגות בבנין הגדול שבקצה הרחוב. ארון בית זה, לשעבר, בטרם הצליח בימיה המלחמה התגורר בבית הקטן והרעוע, בו שוכנים גד ובני משפחתו. ומתוך כעין "זוכרתי לך חסד געוריק" מעסיק הוא עתה את אם גד למען הרבות פרונסתה.

גם אחות לגד; מול שמה והיא בת שמונה. גם לה לא הרבו להסביר פנים מתוך טוב לב וחביבה. היא עקרת רת הבית, מבשלת, עורכת את הקניות בשוק, מכירה כל רוכל ויוצעת היטב את מקורות הקניה הזולים ביותר כן היא כובסת לבני המשפחה. אך אין די בכך, היא עוזרת לאמה בעבודתה, מביאה את הכבסים מהבתים ומחזירה אותה נקיה ומגוהצת. מול נושאת בעול זה מהיותה בת-חמש. לפני שנה שוכנעו הוריה, כי יש לשלוח לבית-ספר, אך עד מהרה חזרה חזרה מבקוריה בבית הספר וחזרה לתפקידה הקודם. גם גד לא טמן ידיו בצלחת, ובחיותו בן שש יצא לרחוב להרוויח את לחמו. ימים ספורים הסתובב בין דוכני המכולים בשוק, ומפעם לפעם לוח עקרת-בית נדיבה במסע-הקניות שלה ונשא את מטענה. כך השתלשלו הפרוטות הראשונות לכיסו של גד.

אך לעבודה זו לא נמשך לב גבר ריגו לאורך ימים. ראשית לא יכול היה לעמוד בהתחרות עם הנערים הבוגרים והחזקים ממנו, שנית — רפו ידיו ולא פעם קרוב היה לכרוע תחת משאו. היה זה ערב סוכות. גד יצא הש"כ בבקר לשוק. ולאחר אשר אירע בליל אמש החליט להרוויח ככל שאפשר יותר למען עזור לבני ביתו. בערב זה שררה מתיחות מכבידה בביתם. מול חלתה והאם לא הספיקה לבדה לסיים את מכסת הכביסה שנמסרה לה. האב, נחות וחול-אישים, הצטנף בכורסה הרעועה בפתח החדר, מנמנם ונאנח במרידות לפתע התנער, זקף את ראשו,

גד הרוכל הוא בן תשע, אך נראה צעיר מכפי גילו. הוא קטן קומה וצנום ומבעד לקרעי כותנתו מתבלטות עצמו תיו הנועירות. איש לא יעריך את גילו למעלה משש. ילדות לא ידע, לא אהבת אם נאמנה, לא דאגתו של אב מחנך; איש לא השפיע עליו מחבתו ובלטיפה מעולם לא זכהו. בערישה לא נמנם זשיר ערש לא הנעים שנתו. הוא גולד בין כתליו הרעועים של בית אפל באחת משכונות הספר.

את סטיעותיו הראשונות ססע בחור לוח השכונה בשחקו עם בוק — כלבת השכנים. היתה זאת כלבונת לבנה עם כתמים חומים על אוזניה ובטנה וני קורת-חן לחוטמה. חיה נאמנה לילדי השכונה וידיד יחיד לגד העוזב. בוק היתה תמיד במקום.

פעם כאשר נחבל גד בשחקו לה נאתו בקרן הרחוב, חשה בוק לעזרתו, חלקה את החול מהפעע ולטפה את שערו בכפותיה הלבנות הקטנות. לכ שורגצ גד וחול מבכות, סלסלה הכלי-בונת בוננה והמהמה משמחה.

חיבה שררה ביניהם מאז מצאם זה את זו. גד לא שכב לישון באין בוק עמו הוא נרדם כשידיו הפעוטות חובות קות את ראש הכלבלב.

גד גדל בבלון וברפש ולא פעם נוזן מהם. בימות היושב רבץ בחולות ובעונת הגשמים שקע בבוקן. בכית מעטו לספל בו והבחינו בקיומו רק כשחלה או אירע לו דבר. אביו של גד חולה מזה שנים במחלת-לב וצולע ברגלו הימנית מפצע שטפלו הוונת. הוא חלש, אינו מוכשר לעבודה ואינו מרבה לצאת מפתח ביתו. אמו — היא המפרנסת את המשפחה, את אבא, או-תו ואת יוסי, אחיו בן-החמש, זה שנים אחודות. היא כובסת לבנים; יש והיא עושה עבודתה בבתי זרים ויש והיא מביאה את הכבסים הביתה ועד שעת ליל מאוחרת אפשר לראותה כסושה מעל לגיגית הכבסים. אחת לשבוע, בשעות

המקום בו נצב גד. — בני, יעזור השם, מחר ערב-חג, תשתדל בעבודה והקלת על המצוקה שבבית, — מלמל את דבריו ושוב שקע בכורסה והתמסר להרהוריו ונמ-גומו.

מול החולה התיפחה והסתירה פניה בכל הצבעוני, האם עמדה ליד השולחן וגהצה לאורה הקלוש של המנורה הבחין גד בדמעה שנגרה מלחיה הצ' גומה של האם על כותנות-המשי הלב' נה ונספגה בה תוך גרוץ.

בלילה זה גד לא עצם את עיניו. דרוץ היה לבא המחר.

בבקר היה בין הראשונים בשוק. צנת השחר חזרה מבעד לקרעי חול-צתו והעבירה רעדה בעצמותיו. תוך זמן קצר השוק המה מעקרות-בית, שצבאו סביב הדוכנים והשלחנות של רוכלים מרוכלים שונים. וביניהן הת' רוצצו נערים שהציעו שרוחם והתחרו זה בזה, לא פעם הקדים אחד הנערים את גד והוציא סלה של גברת ממש מתחת לחוטמו. רוב הנערים היו חז' קים ממנו והוא ירא להתנגש בס: אך דבר זה לא מנע בעדו להמשיך ולהת' רוצץ בין הסימטאות לחפש אחר סלים חדשים. וגם היה רעב; אותה ארוחה דלה שאכל אמש לא היה בכחה להשי' בינו לשעות כה רבות. שעות לפני הצהריים חלפו, לגד אין פרוטה בכיסו. מצפה לבאות וקרוב ליאוש המשך להתרוצץ עד כי עייף והתפרקד בפת' חו של בית, שם ידיו למראשותיו ושקע בהרהורים.

לפתע התעורר. מישהו בעט בו. קול גס פלח את האויר: — קום, גברת אחת זקוקה לסבל! — נצנוץ של תקוה הרעיד את לבו. — עבודה! חיש קפץ על רגליו, תפס בדש בגדו של הדובר אליו ושאל בנשימה עצור' רה: — "היכן היא?"

ליד אחת החנויות נצבה אשה ול' צדיה שני סלים עמוסים כל טוב. — "אלה הסלים, קח ובא" צתתה האשה והחלה לפסוע. גד נגש ונסה להרימם. הסלים היו כבדים. האשה הבחינה כי גד מתמהמה וצווחה: — "בא כבר, מכירים היטב את ה"קונצים" שלכם, אל תקחה, לא אוסיף לך פרוטה".

גד עמד כמאובן. מסביבו עמדו נע' רים אחדים, הסתכלו במחזה וצהלו. עתה הבחין במתרחש. נערים אלה סרבו, משוכ מה, לשאת את הסלים הכבדים ורק או פנו לגד. ידעו הם שיכשל, שלא יעלה בידו להרים את המשא, ועתה שמתו לאירו. רגע קט חשב גד כיצד להגיב. ברצין היה נר' טש את המערכה, אך דבריו הנוגים של אביו צלצלו באוזניו: "תשתדל בע' בודה, והקלת על המצוקה" — תוך

ממ והחל לנוע. הגברת המשיכה בדר' כה...

גד צעד כשהמשא מכביד עליו ומושכו מטה. הזיעה נגרת מעליו וני שימתו מתקצרת. רגע מרגיש כי יכרע תחתיו. נעצר. ממלא חזהו בנשימה עמוקה וממשיך ללכת. בעלת הסלים הקדימתהו כבעשר פסיעות. גד ממשיך בכחותיו האחרונים ואינו יודע עוד כמה עליו לשאת במשא זה. בחצותו את הרחוב החליק ונפל. הסלים התהפכו ותכנס התפור. נערי הרחוב עמדו מנגד וצחקו. לבו של גד נצבט בקרבו. לפתע הוויק את גופו, קם על רגליו והחל לרוץ מבלי להסב ראשו אחורה. הוא ברת.

הפעם חזר גד בידיים ריקות הביתה. מאותו יום לא ראו יותר את גד בין סימטאות השוק. בתוכו של בן השכנים נתקבל לחלוקת עתונים ונמ-סרו לידיו גליונות מספר למכירה. ומאז מדי ערב וערב נשא קולו בחוצות העיר.

פעם, בין הערביים, מצאתיו באחת מפנות העיר. עייף נשען לעמוד חש' מל. מונה את הגליונות שנשארו למ' כירה. "עתון ערב בבקשה" — פנה הוא בקריאה לעוברים ושבים, החולפים על פניו שקועים בהרהורים. השעה כבר מאוחרת, והסיכויים למכירת ה' גליונות שנתרו, קלושים ביותר. קהל הקוראים של עתונת-ערב מצויד בו זה כבר, והאחרים מסתפקים בהצצה לעתון התלוי על קיר אחד הקוסקים, או בוריקת מבט מעבר לשכמו של קורא לתמו.

לפעמים בעמדו ברחוב וצרור עתור נים מתחת לזרועו מתכוונן גד במתרחש סביבו. לא אחת נמשכת עינו אחר הילדים העלילים החוזרים מבית-הספר, מלבושם נקי, נעלים שלמות לרגליהם, נושאים את ילקוטם ונחפזים הביתה. גד מסתכל וחושב: מה שונים הם ממני? ודאי ארוחת-צהרים חמה מחכה להם עתה. מעין אותם המאכלים שרואה הוא בחלונות הראווה של מסעדות העיר. עצם המחשבה על האוכל גורמת להפרשת רוקו ולהשתלבות פניו. — כך טוב להם, אוכלים, שובעים ואחר חוטפים שינה קלה, מכינים שעוריהם ויוצאים לשחק, ללא דאגה וללא עול. ונפשו הצעירה של גד מקנא בהם. מי כילד שגדל עזוב וצעצועים לא הוענקו לו מימיו, נמשך למשחקים ולו רק להיות צופה מהצד... יש ורוח עצב שורה על גד ואף דמעה תנצנץ בוות עיניו. אך בזכרו את שאר ילדי השכונה, הקטנים וצנומים כמהו, שאף ג'ית אין להם להניח את ראשם, נרגע גד. בבושה מנגב את הדמעות בקצה כותנתו ופונה לסבלו.

"הבריחה" הערבית על אטיין דקרו:

גורדון קרייג:

סוף סוף קם בתיאטרון יוצר אשר צמח מתוך התיאטרון הרביתי במסעות על פני אירופה, בקרתי ערים רבות בהולנד, בגרמניה, ברוסיה, באיטליה, באנגליה וסקוטלנד, אך עד היום לא ראיתי דבר שישווה לנסיון זה. לעומת עבודתו של דקרו נראות להקות האופ' רה ושאר להקות אירופה המפוארות — כשחוק.

ז'אן לואי בארו:

התמסרתי לפנטומימה מראשית דרכי באטליה של שרל דולן, שבו עבדתי בהדרכתו של אטיין דקרו. דקרו אינו חול מעולם מלשכלל את עצמו. דקרו ימצא בי תלמיד הנאמן לרבו, אם כי חיי במדה שהם נתונים ל"קומדי פרנ' סיו" ולקולנוע, אינם מאפשרים לי להת' מסר כולי, כמוהו, לפנטומימה.

גאסטון באטי:

דקרו יכול ללמד שחקנים רבים את אשר הוא עצמו יודע כה יפה: אין די מיחס אחד למשנהו על ידי שורה של תנועות יפות.

הנהגת הפסח מטעים בלוי בנד